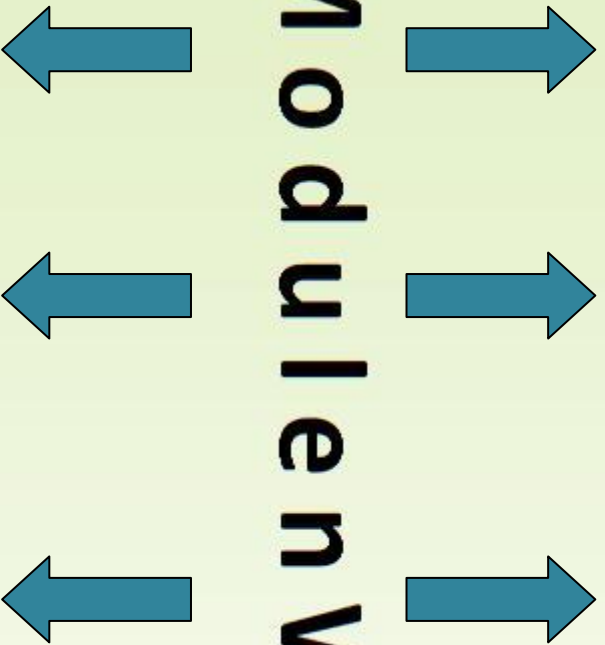

ModulenWijzer

Een richtingaanwijzer naar dramatherapeutische modulen

INLEIDING

De ModulenWijzer

Deze ModulenWijzer is ontwikkeld in het kader van een afstudeerproject aan de opleiding Creatieve Therapie Drama aan de Hogeschool Utrecht.

Hij is ontstaan vanuit een persoonlijke behoefte aan meer toegang tot onderbouwde 'pakketjes' dramatherapie: inzicht in kennis en ervaring van andere dramatherapeuten.

Dit heeft geresulteerd in deze ModulenWijzer: een richtingaanwijzer naar dramatherapeutische modules in Nederland.

Wat is een module?

Een module is een afgeronde eenheid die in het kader van een zorgplan wordt aangeboden. In een module wordt het hele creatieve therapietraject van een cliënt met een bepaalde hulpvraag op papier gezet. Modules leggen interventies procesmatig vast. Ze zijn bedoeld voor vakgenoten. Modules zijn bovendien veelal contextafhankelijk. Zij moeten ruimte laten voor flexibiliteit, variabiliteit en creativiteit van de therapeut, maar door middel van het vastleggen van zaken kan men effectief handelen.

Deze definitie is een samenvoeging van beschrijvingen uit de Handleiding module-ontwikkeling van de CPMO en Handboek Creatieve Therapie van Henk Smeijsters.

Doel van deze ModulenWijzer

Het doel van deze ModulenWijzer is om dramatherapeutische modules toegankelijker te maken voor dramatherapeuten ten behoeve van kennisuitwisseling en kennisontwikkeling binnen het vakgebied.

De ModulenWijzer is een middel om theorie en ervaring te delen; of om gevonden modules in te zetten en door te ontwikkelen; of gewoon ter inspiratie!

In elke module in deze ModulenWijzer zijn de contactgegevens van de eigenaar te vinden zodat bij interesse contact opgenomen kan worden. De eigenaren van de modules staan hier open voor.

De opgenomen modules

De dramatherapeutische modules die zijn opgenomen in deze ModulenWijzer hebben we toegezonden gekregen na het plaatsen van een oproep binnen de Nederlandse Vereniging voor Dramatherapie. We ontvingen vanuit het werkveld negen modules; ontwikkeld door enthousiaste en actieve (student)dramatherapeuten die graag deel willen uitmaken van dit project. Wij zijn blij met deze kennisuitwisseling. Tegelijkertijd is dit aantal in onze ogen een signaal dat kennisuitwisseling binnen vaktherapie door middel van modules nog meer mag plaatsvinden.

Hoe kan ik deze ModulenWijzer gebruiken?

De volgorde van de modules is gebaseerd op de leeftijd van de doelgroep: van kinderen tot ouderen.

De zoekfunctie op de eerste waaierbladen maakt het mogelijk om vraaggericht naar modules te zoeken. Dit kan via de volgende zoektermen: Doelgroep, Werkveld, Kernwoorden, hulpvraag, Psychologische stroming, Groepvariabelen, Tijdvariabelen, Medium-inzet.

Deze zoektermen zijn samengesteld uit een combinatie van:

- onze eigen wens waar wij op zouden willen zoeken;
- de uitkomsten van een door ons uitgevoerd behoefteonderzoek in de praktijk waarin dramatherapeuten hun zoekterm-wensen hebben aangegeven.

Classificatie modules

Per module is aangegeven of hij voldoet aan de punten uit de checklist module-ontwikkeling zoals de Commissie Product en Module Ontwikkeling (CPMO) die stelt in de Handleiding module-ontwikkeling uit juni 2000. Hier is meer over te vinden op www.vaktherapie.nl. De checklist is op het waaierblad hierachter opgenomen.

Er is voor gekozen om zowel modules die volledig voldoen als modules die (nog) niet volledig voldoen op te nemen aangezien elke module geëxpliciteerde kennis en ervaring bevat en daarmee waardevol is. Hoewel als richtlijn in deze ModulenWijzer de checklist van de CPMO wordt gebruikt voor

het beoordelen van de volledigheid van een module is dat geen voorwaarde om opgenomen te worden in deze ModulenWijzer. De richtlijnen kunnen voor module ontwikkelaars een motivatie zijn om modules door te ontwikkelen.

➤ Wanneer een module volledig voldoet is gekeken naar het einddoel, de fasedoelen en of het dramatherapeutisch aanbod zodanig is dat het aannemelijk is dat het einddoel en de fasedoelen bereikt worden. Hierbij is het belangrijk in acht te nemen dat deze inschatting gemaakt is door afstuderende studenten en niet door de CPMO.

➤ Wanneer een module niet volledig voldoet wordt de analyse op einddoel, fasedoelen en dramatherapeutisch aanbod niet gemaakt omdat hier dan geen zuivere uitspraak over gedaan kan worden. Bij deze modules noemen we dat er nog punten aangevuld kunnen worden met als doel dat deze modules, door de ontwerper of andere geïnteresseerden, opgepakt en doorontwikkeld worden.

De toekomst

Onze wens voor deze ModulenWijzer is om hem steeds verder uit te breiden en in de toekomst een digitale vorm te geven.

Wij roepen dramatherapeuten op hun kennis en ervaring te expliciteren en modules met elkaar te delen. Zorg dient steeds meer evidence-based te zijn en modulair werken kan een belangrijk steentje hieraan bijdragen.

Wij hopen dat deze ModulenWijzer (beginnend) therapeuten wegwijs maakt, inspireert en aanzet tot het expliciteren, onderbouwen en delen van hun waardevolle kennis en ervaring.

WIJZER MET MODULEN door EEN WIJZER NAAR MODULEN

Sarah Linthout en Maartje van Kuijk

Hogeschool Utrecht te Amersfoort, augustus 2013

Checklist voor het schrijven van een vaktherapeutische module

Checklist module-ontwikkeling uit de Handleiding module-ontwikkeling (juni 2000) van de Commissie Product en Module Ontwikkeling (CPMO).

A. Inleiding

- ✓ Wat is de naam van de module?
- ✓ Wie is de auteur en wanneer is de module geschreven?
- ✓ Welke therapievorm betreft het?
- ✓ Wat is het werkveld en hoe luidt de naam van de instelling?
- ✓ Wat is de setting van het cliëntencontact?
- ✓ Wat is de ontstaansgeschiedenis van de module?
- ✓ Hoe is de module ingebed in het totale zorgprogramma?

B. Doelgroep

- ✓ Op welke specifieke doelgroep richt de module zich?
- ✓ Waaruit bestaat de kernproblematiek van deze doelgroep?
- ✓ Op welke hulpvraag gaat de module in?

C. Indicaties

- ✓ Aan welke voorwaarden moet iemand voldoen om geïndiceerd te worden voor de module?
- ✓ Bij welke problematieken kan een cliënt niet deelnemen?

D. Behandelmethode

- ✓ Wat is de behandelvisie die in het algemeen gehanteerd wordt bij de problematiek en hulpvraag van de doelgroep?
- ✓ Waaruit bestaat de creatief therapeutische behandelvisie die in deze module wordt gehanteerd?
- ✓ Met welke gegevens kan de module onderbouwd worden?

E. Doelen

- ✓ Wat is het hoofddoel van de module?
- ✓ Wat zijn de specifieke subdoelen?
- ✓ In welke meetbare eindtermen kunnen de doelen worden benoemd?

F. Intake

- ✓ Hoe verloopt de intake-procedure?
- ✓ Welke informatie wordt verstrekt aan verwijzers, cliënten en andere betrokkenen?

DOELGROEP

G. Behandelfasen

- ✓ Welke fasen zijn in de module te onderscheiden?
- ✓ Wat zijn de doelen per fase?
- ✓ Welke behandelstrategieën worden gehanteerd?
- ✓ Welke interventies worden gebruikt en welke achterwege gelaten?
- ✓ Welke specifieke therapeutische attitude wordt gevraagd?

H. Uitvoering

- ✓ Waaruit bestaan de activiteiten per zitting?
- ✓ Welke werkvormen of materialen worden aangeboden?
- ✓ Indien er 'huiswerk' wordt gegeven: waar bestaat dit uit?
- ✓ Wat is er nodig aan randvoorwaarden om de module aan te bieden?

I. Tijdsduur

- ✓ Wat is de tijdsduur per sessie?
- ✓ Wat is de frequentie van de zittingen?
- ✓ Wat is de totale tijdsduur van de module?

J. Groeps- of individuele therapie

- ✓ Is de module ontworpen voor groeps- of individuele therapie?
- ✓ Wat is de rol van de groep?
- ✓ Hoe is de in- en uitstroom geregeld?
- ✓ Hoe is de groep samengesteld?
- ✓ Wat is de mini- en maximale groepsgrootte?

K. Therapeut variabelen

- ✓ Is er voorkeur voor een man of vrouw als therapeut bij de module?
- ✓ Moet de module gegeven worden door een of meer therapeuten?
- ✓ Hoe is de rolverdeling tussen de therapeuten?

L. Evaluatie

- ✓ Welke middelen worden gebruikt om het effect van de module te onderzoeken?
- ✓ Hoe worden de resultaten van evaluatie en onderzoek verwerkt?
- ✓ Welk zicht is er op de transfer van de resultaten naar het dagelijks leven?

M. Bijlagen

- ✓ Testen, observatielijsten, registratieformulieren
- ✓ Cliëntenfolders, info voor verwijzers
- ✓ Literatuur
- ✓ Draaiboek

Leeftijd

Kinderen 4-8 jaar	1
Kinderen 8-12 jaar	2
Kinderen 6-14 jaar	3
Jongeren 12-15 jaar	4
Volwassenen	5,6,7,8
Ouderen	9

Problematiek

Verslaving	5
Gedragsproblemen	3,4
Seksueel delinquent gedrag	6,7
ADHD en ODD	2
Depressieve stoornis	9
PTSS (door oorlogstrauma)	8
Angst (i.c.m. hooggevoeligheid)	1
(Z)MLK	3
Identiteitsproblemen (etnisch)	2

WERKVELD

Onderwijs

SBO	3
VSO	3,4
Cluster 4	4

GGZ

Psychiatrie	6,7
Forensisch	6,7
Geriatrische dagbehandeling	9
Militaire GGZ	8
Eerstelijns	2
GGZ	2,5,8,9

Overig

Verzorgings- of verpleeghuis	9
Eigen praktijk	1

KERNWOORDEN HULPVRAAG

Emoties leren kennen / exploreren gedrag	3,5,7,8
---	---------

Positiever groepsklimaat	4
--------------------------	---

Voorkomen hervat delictgedrag	6,7
-------------------------------	-----

Zingeving	9
-----------	---

Zelfvertrouwen	1
----------------	---

Verminderen gedragsproblemen	2
------------------------------	---

Psycho educatie (ook van netwerk)	1,2,3
--------------------------------------	-------

Weerbaarheid / veerkracht versterken	2
---	---

PSYCHOLOGISCHE STROMING

Leertheoretisch

Gedragstherapie	8
Dialectische- en cognitieve gedragstherapie	5

Humanistisch

Humanistisch	4
Cliënt centered	1,9

Psychoanalytisch

Eriksoniaans (Bronfrenbrenner)	3
--------------------------------	---

Overig

Eclectisch	2,6,7
Onbekend	3,9
Analoog procesmodel (Smeijsters)	2
Orthopedagogisch	4

GROEPVARIABLEN

Groep / individueel

Groep	4,5,6,7,8,9
	2,3
Individueel	1,5

Groepsgrootte

2-6 cliënten	5
2-8 cliënten	8
3-4 cliënten	6
3-8 cliënten	9
4-8 cliënten	2
Schoolklas	3,4
Variabel	7

Groepsvorm

Gesloten groep	3,4,5,6,8
Gesloten homogene groep	2,9
Open groep	7

TIJDVARIABLEN

Aantal weken

5 weken	3
8 weken	1,8,9
10 weken	1,5,6
12 weken	2

Frequentie per week

1 x per week	1,2,4,5,6,9
2 x per week	3

Aantal fasen

3 fasen	3,8
5 fasen	1
6 fasen	2
9 fasen	6

Aantal minuten

Maximaal 35 minuten	8
Maximaal 45 minuten	3,4
Maximaal 75 minuten	1,2,9
Maximaal 90 minuten	5,6

Overig

Aantal schooljaren	4
Tijdvariabelen eigen invulling	7

MEDIUM-INZET

Rollen

Rollenspel	2,3,5,6
Teaching in role	2
Samenspel	2

Verhalen

Narratief	2,3,5,9
Sprookjes	2,9
Schrijven	2,9

Materialen

Handpoppen	3
Rekwisieten	9
Speelgoed	1
Kleding	2,9
Belichting	9

Werkvormen

Improvisatie	2,3,5,6
Genogram	2
(Stand)beelden	3,5,6
Vertrouwenspel	6
Playback-theatre	2
Terugspeel theater	5
Geleide fantasie	6
Superhelden	2
Reactiespelen	6

Hutten bouwen	2
Charade	5
Interactief theater	2

Distantie-technieken

Symbolen / metaforen	6
Fantasiespel	2
Fictie	2,6

Stem/beweging

Embodiment	6
Fysiek spel	8
Sensopatisch	5
Mime	2,5
Spiegelen	5
Expressie	3
Bewegen op muziek	5

Overig

Beeldend	1,2,3,6
Video	2
Psychodrama	5
Speltherapie	1
Spelfasen	4
Eigen invulling	1,7

1

TITEL De Regenboogfontein module
AUTEUR Ivonne Kreule, dramatherapeut
SETTING De Regenboogfontein, praktijk voor dansexpressie, dramatherapie en healing
CONTACT ivonne@regenboogfontein.nl

Korte omschrijving

De module richt zich op kinderen van 4-8 jaar die overmatig verlegen en angstig zijn, vaak met hooggevoeligheid. De individuele therapie vindt plaats bij de kinderen thuis. In de vertrouwde omgeving wordt gespeeld met spel materiaal van het kind. De verzorgers worden betrokken bij het therapieproces. Er is veel ruimte voor eigen invulling door de therapeut.

Einddoel: Het zelfvertrouwen van het kind is vergroot en het kind voelt en uit zich prettig in sociale situaties.

Fasedoelen:

- 1) Vrijmaken / wennen / observeren: Vertrouwen tussen cliënt en therapeut sterken / veilige ruimte creëren / inzicht verkrijgen in speeltalen van het kind / zien in hoeverre klachten zichtbaar worden in spel.
- 2) Exploreren / ontladen van spanning: Thema's zijn zichtbaar geworden / therapiemomenten zijn voor het kind plaats en moment geworden om vertrouwen te vinden in eigenheid en om frustraties te uiten middels spel.
- 3) Verdiepen / catharsis: Duidelijk is geworden wat het kind in de sociale situatie frustreert, er vindt een 'afrekening' plaats in spel / gevoelens van gezien en gehoord zijn / eigenwaarde is gesterkt.
- 4) Integratie: Er zijn handelingen en inzichten gevonden d.m.v. spel die in de alledaagse sociale situatie omgezet zijn in concrete toepassingen / manier gevonden van omgaan met reële situatie.
- 5) Afsluiten: Overzicht / benadrukken van trots / feestelijk vieren van groei en einde therapie.

Dramatherapeutisch aanbod: het dramatherapeutisch aanbod is zodanig dat het aannemelijk is dat het einddoel en de fasedoelen behaald worden.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Kinderen 4 t/m 8 jaar die overmatig verlegen / angstig zijn, vaak met hooggevoeligheid.
Werkveld	Eigen praktijk
Hulpvraag	Het zelfvertrouwen van het kind is zichtbaar vergroot; het kind voelt en uit zich prettig in sociale situaties.
Psychologische stroming	Cliënt centered
Groepvariabelen	Individuele sessies, max. 2 kinderen
Tijdvariabelen	8 a 10 sessies, 1x p/wk, 5 kwartier. 5 fasen
Medium-inzet	Spelen met eigen speelgoed van kind, tekenen, eigen invulling kind, speltherapie.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

Een overzichtelijke en volledige module die is opgebouwd. Kanttekening is dat de module nog niet onderbouwd is.

2

TITEL Transformers. Groepstherapie voor jongens die opgroeien in twee culturen.
AUTEURS Myra Vojtechovsky dramatherapeut (en orthopedagoog in opleiding) en Sita Somers, kinderpsychiater
SETTING Eerstelijns GGZ
CONTACT Myra: myra_v@outlook.com / Sita: vojtech@xs4all.nl

Korte omschrijving

De module richt zich op afname van probleemgedrag van jongens van 8-12 jaar die op de lagere school gedragsproblemen hebben ontwikkeld a.g.v. opgroeien met twee culturen. Hij zet in op het versterken van beschermende- en verminderen van risicofactoren van het kind en zijn systeem. In het bijzonder wordt gewerkt met die factoren die invloed hebben op het succesvol doorlopen van de middelbare school.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Schoolgaande jongens, 8 tot 12 jaar, identiteitsproblematiek (opgroeien met twee etnische identiteiten), aan ODD en ADHD verwant probleemgedrag.
Werkveld	Eerstelijns GGZ
Hulpvraag	Gedragsproblemen (tekenen van ADHD, ODD) verminderen middels versterken sociale vaardigheden, spanningsregulatie en verminderen interculturele spanningen. Weerbaarheid / veerkracht versterken, onder andere in een discriminerende situatie. Psycho-educatie aan ouders/docenten.
Psychologische stroming	Eclectisch. Met elementen uit de cognitieve gedragstherapie met toevoegingen uit de transculturele psychologie, systeemtheorie, narratieve therapie, ontwikkelingspsychologie in transcultureel perspectief. Analooch proces model van Smeijsters.
Groepvariabelen	Groep
Tijdvariabelen	12 weken, 1x per week, 75 minuten 6 thema-fasen
Medium-inzet	Distantietechnieken, uitbreiden rol-repertoire (sociaal vaardig gedrag in twee culturen oefenen), samenspel, symboliek, genogram, interactief theater, superhelden, narratief, teaching in role, hutten bouwen, sprookjes, improvisatie, fantasie, kostuum, mime, video, play back theater, schrijven.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

De module is uitgebreid, volledig, onderbouwd en duidelijk leesbaar. Een kanttekening is dat niet voor alle aspecten de termen aangehouden worden zoals de CPMO die stelt en worden niet alle aspecten afzonderlijk geëxpliciteerd. In de module kunnen er nog punten aangevuld/geëxpliciteerd worden.

3

TITEL Een rugzak vol gevoelens; emotionele vaardigheden voor moeilijk lerende kinderen op Curaçao.

AUTEUR Sandra Thomassen, dramatherapeut

SETTING Vrije Minor project, in samenwerking met de Frater Evoniuschool in de Koraalspecht wijk op Curaçao (MLK)

CONTACT sgthomassen@gmail.com

Korte omschrijving

De module is ontwikkeld voor moeilijk lerende kinderen tussen de zes en veertien jaar in het speciaal onderwijs op Curaçao. In de module wordt gewerkt aan het ontwikkelen van emotionele vaardigheden. Met enige aanpassing zou de module ook op scholen in Nederland kunnen worden ingezet. De module richt zich op kinderen met externaliserend of internaliserend probleemgedrag. Doel is dat kinderen hun emoties leren herkennen zodat zij in sociale situaties beter kunnen functioneren. Er wordt vooral met distantietechnieken gewerkt.

Einddoel: Het herkennen van de basisemoties en alternatief gedrag benoemen.

Fasedoelen:

- 1) Oriëntatiefase: kennismaken
- 2) Middenfase: doelen omtrent emoties
- 3) Afrondingsfase: Afscheid nemen

Dramatherapeutisch aanbod: het dramatherapeutisch aanbod is zodanig dat het aannemelijk is dat het einddoel en de fasedoelen behaald worden.

TREFWOORDEN

Doelgroep	ZMLK of MLK, 6-14 jaar, internaliserende- en externaliserende gedragsproblemen
Werkveld	SBO/VSO
Hulpvraag	Hoe leer ik mijn emoties te herkennen zodat ik in sociale situaties beter functioneer?
Psychologische stroming	Psychoanalytisch, Eriksoniaans: Theorie Bronfenbrenner
Groepvariabelen	Groep
Tijdvariabelen	5 weken, 2x per week, 30 a 45 minuten 3 fasen
Medium-inzet	Handpoppen, expressie, rollenspel, improvisatie, verhalen, tableau vivant, tekenen.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

De module is zeer volledig, uitvoerig onderbouwd en opgebouwd volgens de punten uit de checklist.

4

TITEL Drama in de Klas

AUTEUR Eva Boorsma, dramatherapeut

SETTING Schreuder college; Voortgezet Speciaal Onderwijs cluster 4

CONTACT eva.boorsma@horizon.eu

Korte omschrijving

De module is ontwikkeld voor leerlingen in de onderbouw van het VSO. Deze leerlingen hebben gedragsproblemen en problemen in de omgang met elkaar. Deze module heeft als doel dat leerlingen op een prettige manier met elkaar om leren gaan en hun gedragsrepertoire uit leren breiden.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Kinderen in de onderbouw van VSO cluster 4
Werkveld	VSO cluster 4
Hulpvraag	Een positiever groepsklimaat scheppen
Psychologische stroming	Humanistisch georiënteerd Orthopedagogisch
Groepvariabelen	Groep
Tijdvariabelen	1 schooljaar, 1x per week, 45 minuten. 3 fasen
Medium-inzet	Spelfasen: sensomotorisch spel, imitatief spel, doen-alsof spel, dramatisch spel

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

In de module kunnen nog punten aangevuld/geëxpliciteerd worden.

5

TITEL Back to the Basic
AUTEUR Karien de Baat, dramatherapeut
SETTING Afstudeerproject, in samenwerking met De Hoop GGZ Dordrecht
CONTACT info@kctpro.nl

Korte omschrijving

De module is ontwikkeld voor volwassenen met verslavingsproblematiek. De module biedt cliënten een kans om bewust te worden van eigen gedrag en om nieuw gedrag te leren kennen en in te zetten, of niet. De module legt er de nadruk op deze keuze bij de cliënt te laten. De module is ervaringsgericht en geïnspireerd op dialectische- en cognitieve gedragstherapie.

Einddoel: Cliënten leren met de nieuwe ervaringen die zij tijdens de therapie hebben opgedaan hun emoties te reguleren en een alternatief voor hun oude gedrag te ontwikkelen.

Fasedoelen:

- Cliënten onderzoeken en krijgen zicht op gebeurtenis, gevoel en gedrag m.b.t. het herkennen en benoemen van emoties.
- Cliënten leren van elkaar.
- Cliënten doen oefeningen waarbij actief wordt geëxperimenteerd met ander gedrag in het omgaan met emoties.
- Cliënten oefenen ander gedrag in het uiten van emoties en gevoelens.

Dramatherapeutisch aanbod: het dramatherapeutisch aanbod is zodanig dat het aantrekkelijk is dat het einddoel en de fasedoelen behaald worden.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Volwassenen met verslavingsproblematiek.
Werkveld	GGZ
Hulpvraag	Emoties leren herkennen en exploreren van gedrag.
Psychologische stroming	Dialectische- en cognitieve gedragstherapie.
Groepvariabelen	Groep of individueel
Tijdvariabelen	10 sessies, 1x per week, 90 minuten
Medium-inzet	Waarnemen hier- en nu, sensopatisch, beweging/mime, charade, spiegelen, muziek, improvisatie, terugspeeltheater, standbeelden, rollenspel, psychodrama, narratief.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

De module is zeer volledig, uitvoerig onderbouwd en opgebouwd volgens de punten uit de checklist.

6

TITEL Neem de Ketting in Handen en Speel tot Je het in de Vingers hebt. Dramatherapie in Functie van Verdieping van de Delictketting en Hervalpreventie. KETTINGDRAMA 1: 'Spelen met Schakels'
AUTEUR Trude den Burger, dramatherapeut
SETTING FIDES, forensische psychiatrische zorg
CONTACT trude.den.burger@gmail.com

Korte omschrijving

De module is ontwikkeld voor de behandeling van seksueel delinquenten. Deze module is deel 1 van twee dramatherapeutische programma's. Er wordt in deze module gewerkt met de delictketting. In dit deel gaat het er om te onderzoeken hoe het zo ver heeft kunnen komen een delict te plegen, waarbij gekeken wordt naar wat er vooraf ging aan het misbruik: gevoelens, situaties, gedrag e.d. Risicofactoren worden in kaart gebracht en zo wordt er gezocht naar hoe men andere beslissingen kan nemen in de toekomst om herval te voorkomen. Er wordt uitgegaan van het principe dat de additionele lichamelijke ervaringen in de dramatherapie leiden tot een verdieping van wat verbaal en cognitief in de kettinggroep aangeleerd wordt.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Seksueel delinquenten
Werkveld	Forensische psychiatrie
Hulpvraag	Verdiepen van het begrip van de delictketting en vergroten van het inzicht in het individuele delictgedrag en eigen handelen, gevoel en gedachten, gericht op het voorkomen van herval.
Psychologische stroming	Eclectisch: CBT, gedragsmatig, humanistisch, ervaringsgericht en cliënt centered.
Groepvariabelen	Groep
Tijdvariabelen	10 weken, 1x per week, 1,5 uur 9 fasen (kettingschakels)
Medium-inzet	Rollenspel, fictie/distantie, in beeld/scene zetten, improvisatie, veiligheidsspelen, embodiment, geleide fantasie, reactie/concentratiespelen, symbolen/metaforen, beeldend materiaal.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

De module is geschreven voor gebruik binnen de instelling waardoor verschillende punten niet geëxpliciteerd worden aangezien verondersteld wordt dat de gegevens algemeen bekend zijn. Een aantal punten wordt impliciet beschreven en een aantal punten kan nog aangevuld worden.

7

TITEL Neem de Ketting in Handen en Speel tot Je het in de Vingers hebt. Dramatherapie in Functie van Verdieping van de Delictketting en Hervalpreventie. KETTINGDRAMA 2: 'De laatste schakel'.

AUTEUR Trude den Burger, dramatherapeut

SETTING FIDES, forensische psychiatrische zorg

CONTACT trude.den.burger@gmail.com

Korte omschrijving

De module is ontwikkeld voor de behandeling van seksueel delinquenten. Deze module is deel 2 van twee dramatherapeutische programma's en vindt aan eind van de behandeling plaats; zo'n anderhalf jaar na de start van de behandeling. Er wordt binnen de therapie gewerkt met de delictketting en het Good Lives Model, waarin behoeften van cliënten worden onderzocht aan de hand van tien waarden. In deze open groep zullen vooral het doorbreken van de ketting en het kijken naar de toekomst een plaats krijgen. Cliënten leggen binnen de module een individueel parcours af binnen een doorschuifstelsel. Er is veel ruimte voor eigen invulling door therapeut en cliënt.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Seksueel delinquenten
Werkveld	Forensische psychiatrie
Hulpvraag	Onderzoeken en ervaren van nieuwe, gezonde en veilige invulling van behoeften die aan de basis van het misbruik hebben gelegen.
Psychologische stroming	Eclectisch: CBT, gedragsmatig, humanistisch, ervaringsgericht en cliënt centered.
Groepvariabelen	Groep
Tijdvariabelen	Eigen invulling therapeut en cliënten. Vanaf fase 6 vanuit voorafgaande module is instroom mogelijk.
Medium-inzet	Eigen invulling therapeut en cliënten.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

De module is geschreven voor gebruik binnen de instelling, en borduurt voort op de module *Neem de Ketting in Handen en Speel tot Je het in de Vingers hebt. Dramatherapie in Functie van Verdieping van de Delictketting en Hervalpreventie. KETTINGDRAMA 1: 'Spelen met Schakels'*, waardoor verschillende punten niet geëxpliciteerd worden aangezien verondersteld wordt dat de gegevens algemeen bekend zijn. Een aantal punten wordt impliciet beschreven en een groot aantal punten kan nog aangevuld worden.

8

TITEL Emo wat, dat ken ik niet...

AUTEUR J.H.M.G. Penders, dramatherapeut

SETTING Afstudeerproject / afstudeeronderzoek

CONTACT jhmg.penders@gmail.com

Korte omschrijving

De module is ontwikkeld vanuit een onderzoek naar wat dramatherapie kan betekenen voor veteranen met PTSS. Het is een module waarin veel met fysieke opdrachten wordt gewerkt met als doel emoties te leren herkennen en voelen. Er worden ook werkbladen bij gebruikt.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Veteranen met PTSS
Werkveld	GGZ en/of militaire GGZ
Hulpvraag	Bewust worden en voelen van de eigen emoties
Psychologische stroming	Gedragstherapie
Groepvariabelen	Groep
Tijdvariabelen	8 bijeenkomsten, +/- 35 minuten 3 fasen
Medium-inzet	Fysiek spel

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

Het onderzoek voorafgaand aan de module is uitgebreid en volledig maar niet alles komt terug in de module.

Verwijzing naar het onderzoek: www.hbo-kennisbank.nl, trefwoordcombinatie: Penders, dramatherapie.

Gezien de module instellingsoverschrijdend is zijn een aantal punten door de schrijver buiten beschouwing gelaten. Desondanks kunnen er in de module nog punten aangevuld/geëxpliciteerd worden.

TITEL Zin in een sprookje
AUTEUR Anneloes Kip, dramatherapeut
SETTING Afstudeerproject, in samenwerking met GGZ Ingeest Haarlem
CONTACT a.kip@live.nl

Korte omschrijving

De module is gericht op ouderen, met name op ouderen die leiden aan depressiviteit. In de module worden sprookjes ingezet om depressieve ouderen meer zingeving te laten ervaren. De sprookjes geven binnen het mediaaanbod aanleiding tot reminiscentie. Deelnemers komen op plezierige wijze tot interactie, waarbij thema's (herkenbaar vanuit de sprookjes) uit het eigen leven kunnen worden uitgewerkt in het medium. Het is een steunende module.

Einddoel: De zinervaring van de depressieve ouderen wordt vergroot.

Fasedoelen:

- 1) Algemene doelen met betrekking tot kernproblematiek:
 - De cliënt neemt actief deel aan activiteiten binnen de dramatherapie.
 - De cliënt ervaart plezier, ontspanning en interesse binnen de dramatherapie.
- 2) Algemene doelen met betrekking tot de oudere levensfase:
 - De cliënt haalt doelbewust herinnering op uit het verleden en overschouwt zijn leven binnen de dramatherapie.
 - De cliënt verleent betekenis en kent waarde toe aan herinneringen en verwachtingen van de toekomst binnen de dramatherapie.

Dramatherapeutisch aanbod: het dramatherapeutisch aanbod is zodanig dat het aannemelijk is dat het einddoel en de fasedoelen behaald worden.

TREFWOORDEN

Doelgroep	Ouderen met een depressieve stoornis
Werkveld	Geriatrische dagbehandeling (GGZ), verzorgings- of verpleeghuizen.
Hulpvraag	De zinervaring van de depressieve ouderen wordt vergroot.
Psychologische stroming	Cliënt centered
Groepvariabelen	Groep, max. 8 cliënten.
Tijdvariabelen	8 weken, 1x per week, 60 (a 75 minuten)
Medium-inzet	Sprookjes, schrijven, narratief, rekvisieten, kleding en belichting.

Volledigheid a.d.h.v. checklist module-ontwikkeling CPMO:

De module is zeer volledig, uitvoerig onderbouwd en opgebouwd volgens de punten uit de checklist.

Met dank aan

De eigenaren van de modules in deze ModulenWijzer voor hun enthousiasme en medewerking:

Karien de Baat, Eva Boorsma, Trude den Burger, Anneloes Kip, Ivonne Kreule, J.H.M.G. Penders, Sandra Thomassen, Myra Vojtechovsky en Sita Somers.

De respondenten die deel genomen hebben aan het behoefteonderzoek voor hun mening.

Rix van der Beek, voorzitter CPMO (Commissie Product en Module Ontwikkeling) van de FVB (Federatie Vaktherapeutische Beroepen), voor het delen van haar kennis met betrekking tot modulair werken binnen vaktherapie en het meedenken over vorm en inhoud van de ModulenWijzer.

Huub Notermans, onderzoeker en docent dramatherapie aan de Hogeschool Utrecht in Amersfoort, voor zijn begeleiding tijdens het ontwikkelingsproces en het meedenken over vorm en inhoud van de ModulenWijzer.

De personen uit het werkveld die hun feedback hebben gegeven op de conceptversie van de ModulenWijzer: Marjo Baars, Jeroen van Dam, Saskia Doggen, Leonie Koster, Letty Langerhorst, Marinde van Loo, Sandra Thomassen, Liselotte Verbeek – van den Berkmortel.

De personen die de ModulenWijzer, de verslaglegging en het proces hebben geëvalueerd: Jorine Beck, docent HAN CTO en redactielid van het Tijdschrift voor Vaktherapie.

Rix van der Beek, voorzitter van de CPMO.
 Jeroen van Dam, pedagogisch medewerker en trainer bij Horizon Jeugdzorg en zelfstandig dramatherapeut.
 Jolanda Mulder, bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor Dramatherapie (NVDt) en daar tevens portefeuillehouder Kennisinnovatie en Onderzoek.

Sarah Linthout – s.linthout@hotmail.com

Maartje van Kuijk – mwvankuijk@gmail.com

Hogeschool Utrecht Amersfoort
 De Nieuwe Poort 21
 3812 PA Amersfoort

© Sarah Linthout en Maartje van Kuijk. 2013.

